

§ 331

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle liikku- kuvan päivystysyksikön pilotointia koskevasta valtuustoaloitteesta

HEL 2017-009612 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Reetta Vanhasen ja 27 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien liikkuvan päivystysyksikön pilotointia:

”Helsingin kaupungilla on kaksi päivystävää sairaalaa, Haartmanin ja Malmin sairaalat. Molempien sairaaloiden päivystyspoliklinikalla toimii aikuisten (yli 16-vuotiaiden) asukkaiden terveystieteiden päivystys, psykiatrisen päivystys, perustason kirurginen päivystys ja sisätautipäivystys. Terveystieteiden päivystykset ovat avoinna arkisin kello 16.00–22.00 sekä viikonloppuisin ja pyhinä kello 8.00–22.00. Sairaalapäivystys on auki ympäri vuorokauden.

Helsingin väestön määrä on noussut vuosina 2013–2016 noin 5 prosenttia (31 213 asukasta), ja ikäryhmässä 75 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut samassa ajassa 9,5 prosenttia eli 3 878 asukasta. Kotona asuu jatkossa yhä suurempi osa yli 75-vuotiaista. Yli puolella kotihoidon hoitoa saavista asiakkaista on epävakaata terveydentilaa ja vähintään joka kolmas kotihoitoa saava asiakas käyttää päivystyspoliklinikan tai sairaalan palveluja kolmen kuukauden ajanjaksona. Kuitenkin myös ikäihmiselle päivystys on oikea hoitopaikka akuutin sairauden diagnostiikan ja hoidon aloituksessa.

Yhteensä sairaaloiden päivystyspoliklinikalle tehtiin 170 000 käyntiä vuonna 2016. Päivystyksen käynnit ovat lisääntyneet vuodesta 2013. Tänä vuonna päivystyksen käyntien ennustetaan pysyvän edellisen vuoden tasolla, poikkeuksena psykiatrian päivystyksen käynnit, joiden ennustetaan nousevan noin neljä prosenttia.

Päivystyspoliklinikat ovat kehittäneet sisäisiä prosessejaan, ja saaneet läpimenoaikoja lyhemmiksi kaikissa asiakasikäryhmissä. Ikäryhmä 75 vuotta täyttäneet käyttää yleisemmin sisätautien ja perustason kirurgian poliklinikoita. Kotihoidon asiakkaat tekivät päivystyksiin lähes 9 000 potilaskäyntiä vuonna 2016, mikä on 9 prosenttia edellisestä vuodesta enemmän. Kotihoidon asiakkaiden potilaskäynneistä noin 65 prosenttia johti sairaalaan jatkohoitoon.

Päivystyspoliklinikat ovat yhteistyössä sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen kanssa kehittäneet ikäihmisten kotiutumisen prosesseja. Molemmassa päivystyksissä toimii kotiutushoitaja, ja kaupunginsairaalan kotiutustiimit ovat päivystyksestä kotiutuvien tukena, noin puolet kotiutustiimien asiakkaista on päivystyksestä tulleita.

PÄTIJÄ -hanke

Kaupunginsairaalassa on käynnistetty kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoidon järjestäminen -kehittämishanke (= PÄTIJÄ). Hankkeen toimijoina ovat sosiaali- ja terveystoimialan eri palvelukokonaisuuksien palvelut kuten kotihoito, palvelutalojen henkilökunta, sosiaali- ja lähityö, terveyskeskukset, psykiatrian ja päihdepalvelujen avopalvelut, päivystyspoliklinikat ja Palvelukeskus Helsinki sekä HUS:n ensihoito ja Helsingin kaupungin Pelastuslaitos.

PÄTIJÄ -hankkeen tarkoitus on kehittää vaihtoehtoisia tapoja hoitoketjun toimivuuteen ikäihmisten päivystyksellisiä prosesseja parantamalla. Hankkeessa tehtiin keväällä 2017 kysely työntekijöille, vastauksia saatiin 288 kappaletta. Vastausten suuri määrä kertoo, että henkilökunta on motivoitunut kehittämään päivystyksellisiä prosesseja. Hankkeen toimijoiden kautta saamme tietoa esim. Espoon mobiilihoitajan toimintamallin kokeilusta. Hanke on osa GeroMetro - ikäihmisten palvelujen kehittämisverkostoa pääkaupunkiseudulla. PÄTIJÄ:n jatkotoimenpiteinä etsitään vaihtoehtoisia tapoja ikäihmisten päivystyksellisten tilanteiden hallintaan. PÄTIJÄ -hankkeen kokonaiskesto on kaksi vuotta (vuoden 2019 loppuun) ja hankkeen aikana arvioidaan kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoitamiseen tarkoitettun liikkuvan päivystysyksikön tarve.

Mitä olemme jo tehneet

Päivystyksen käyttöä voidaan vähentää ennakkoinnilla ja hyvällä hoidon suunnittelulla. Virka-aikaisiin kotihoidon päivystyksellisiin tilanteisiin on mahdollista saada oman lähipalvelualueen sairaanhoitajan konsultatio, ja hän voi myös mennä paikan päälle. Kotihoidon lääkäreillä on puhelinnumero, johon vastaa aina joku vuorossa olevista lääkäreistä. Kotihoidon lääkärin työpäivä on suunniteltu siten, että päivittäin voidaan tehdä myös kiireellisiä kotikäyntejä. Lääkärikonsultaatioita saa päivystävän hoitajan kautta Haartmanin tai Malmin sairaalasta virka-ajan ulkopuolella. Malmin päivystyspoliklinikalla näihin lääkärinkonsultaatioihin vastaa geriatrian päivystäjä, joka työskentelee arki-iltaisain ja viikonloppuisin.

Perustettavan keskitetyn ikäihmisten asiakasohjausyksikön (HELppiSeniori) toiminta tulee sujuvoittamaan asiakkaan polkua monella tavalla. Keskitettyyn asiakasohjausyksikköön perustetaan mm. kriisitiimi, joka

auttaa hallitsemaan asiakkaiden sosiaalisia kriisejä esim. tilanteissa, joissa hoitava omainen äkillisesti sairastuu.

Pääkaupunkiseudulla toimii säännöllinen viranomaisyhteistyö, jonka kokouksissa on edustettuina sosiaali- ja terveystoimialan kaikki ydintöiminnan osastot, ja tärkeimmät viranomaisyhteistyökumppanit kuten ensihoito, hätäkeskus ja poliisi. Helsinki on mukana myös HUS:n koordinoimassa Päivystysapu puhelinpalvelu -hankkeessa, jossa suunnitellaan ja kehitetään pääkaupunkiseudun alueelle yhteistä päivystyksellistä yhteydenottojärjestelmää. Päivystysapu palvelisi sekä yksittäisiä asiakkaita että ammattilaisia päivystyksellisissä palvelutarpeen arvioinnissa ja hoitoonohjaustilanteissa.

Yhteenvedon todetaan, että päivystyksellisiä toimintamalleja on kehitetty yhteistyössä HUS:n ensihoidon, pelastuslaitoksen sekä sosiaali- ja terveystoimialan toimijoiden kesken. Ikääntyneiden päivystyksellisiin tilanteisiin on kehitetty vaihtoehtoisia tapoja ratkaista asiakkaiden tilanteita, ja näidenkin palvelujen uudistaminen jatkuu edelleen. Myös aloitteessa ehdotetun liikkuvan päivystys -toimintamallin tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan osana tätä uudistamistyötä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ikäihmisten päivystyksellisten tilanteiden hallinnalla ja toimivalla hoitoketjulla on positiivisia vaikutuksia ikäihmisten terveydelle. Yhteiset toimintakäytännöt äkillisissä tilanteissa ovat tärkeitä hoitohenkilökunnalle ja lisäävät osaltaan työhyvinvointia."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Laura Nordström: Lausunnon PÄTIJÄ-hanketta koskevan kohdan jälkimmäisen kappaleen viimeinen virke muutetaan seuraavaan muotoon: "PÄTIJÄ -hankkeen kokonaiskesto on kaksi vuotta (vuoden 2019 loppuun) ja hankkeen aikana kokeillaan liikkuvaa päivystyksikköä kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoidossa." (Aiempi muotoilu oli: "...arvioidaan kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoitamiseen tarkoitettua liikkuvan päivystyksikön tarve.")

Kannattaja: Jäsen Leo Bergman

Vastaehdotus 2:

Jäsen Laura Nordström: Lausunnon viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia viimeinen lause korvataan

seuraavilla virkkeillä: "Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa kuitenkin, että sekä kotihoidon että ympärivuorokautisessa hoidossa olevien asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoitoon tarvitaan nopeita uusia toimia. Liikkuvan päivystysyksikön kokeilua kannattaa alkaa valmistella osana uudistustyötä."

Kannattaja: Jäsen Hannu Tuominen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Laura Nordström): Lausunnon PÄ-TIJÄ-hanketta koskevan kohdan jälkimmäisen kappaleen viimeinen virke muutetaan seuraavaan muotoon: "PÄTIJÄ -hankkeen kokonaiskesto on kaksi vuotta (vuoden 2019 loppuun) ja hankkeen aikana kokeillaan liikkuvaa päivystysyksikköä kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoidossa." (Aiempi muotoilu oli: "...arvioidaan kotihoidon ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoitamiseen tarkoitettua liikkuvan päivystysyksikön tarve.")

Jaa-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Sami Heistaro, Mari Rantanen, Daniel Sazonov, Karita Toijonen

Ei-äännet: 4

Leo Bergman, Laura Nordström, Hannu Tuominen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Seija Muurinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 4 (poissa 1).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Laura Nordström): Lausunnon viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia viimeinen lause korvataan seuraavilla virkkeillä: "Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa kuitenkin, että sekä kotihoidon että ympärivuorokautisessa hoidossa olevien asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoitoon tarvitaan nopeita uusia toimia. Liikkuvan päivystysyksikön kokeilua kannattaa alkaa valmistella osana uudistustyötä."

Jaa-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Sami Heistaro, Mari Rantanen, Daniel Sazonov, Karita Toijonen

Ei-äännet: 4

Leo Bergman, Laura Nordström, Hannu Tuominen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Seija Muurinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 4 (poissa 1).

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kristina Backlund, kaupunginsairaalan johtajalääkäri, puhelin: 050 3666781
kristina.backlund(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Reetta Vanhasen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Reetta Vanhasen ym. valtuustoa-
loitteesta koskien liikkuvan päivystyksikön pilotointia 15.12.2017
mennessä. Lausuntoa on pyydetty myös pelastuslautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kristina Backlund, kaupunginsairaalan johtajalääkäri, puhelin: 050 3666781
kristina.backlund(a)hel.fi

Liitteet

12.12.2017

Asia/8

1 Valtuutettu Reetta Vanhasen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 28.11.2017 § 317

HEL 2017-009612 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

28.11.2017 Pöydälle

Jäsen Kati Juva pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

vs. sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Tiina Mäki

Lisätiedot

Kristina Backlund, kaupunginsairaalan johtajalääkäri, puhelin: 050 3666781
kristina.backlund(a)hel.fi

Pelastuslautakunta 21.11.2017 § 35

HEL 2017-009612 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunginhallitus on pyytänyt pelastuslautakunnalta lausuntoa kaupunginvaltuutettu Reetta Vanhanen ym. valtuustoaloitteesta kaupunkiin perustettavan liikkuvan päivystyksikön pilotoinnista.

Pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon valtuustoaloitteesta kaupunkiin perustettavan liikkuvan päivystyksikön pilotoinnista:

Avoterveydenhuollon palveluiden piirissä hoidettavien iäkkäiden henkilöiden määrä on kasvanut viime vuosina. Kasvu on seurausta asukkaiden ikärakenteen muutoksesta sekä hoito- ja palvelustrategian muutoksesta laitoshoidosta avohoitoon. Yhä huonokuntoisemmat ihmiset asuvat kotona ja palvelutaloissa eletään elämän loppuun asti. Muun muassa näistä muutoksista johtuen ovat myös päivystykselliset tilanteet ko-

12.12.2017

tona ja palvelutaloissa lisääntyneet. Tämä muutos on näkynyt selvästi ensihoidon lisääntyneinä tehtävinä.

Pelastuslaitos kannattaa toimenpiteitä, joilla yritetään hillitä jatkuvasti kasvaneita ensihoidon tehtävämääriä ja joilla vähennetään turhia päivystyskäyntejä.

Pelastuslaitoksen mielestä pelkkä liikkuva päivystysyksikkö yksinään ei riitä Helsingin olosuhteissa. Tarvitaan laaja-alaisempaa järjestelmän kehittämistä.

Näitä kehitettäviä asioita on käyty läpi Pätijä-hankkeessa (kotihoito ja palvelutalojen asiakkaiden päivystyksellisten tilanteiden hoidon järjestäminen -kehittämishanke). Hankkeeseen osallistuu toimijoita Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalta, pelastuslaitokselta ja HYKS Akuutista. Hanketta johtaa Helsingin sosiaali- ja terveystoimi.

Päivystyksellisten tilanteiden hoitoa voidaan parantaa muun muassa lisäämällä kotihoidossa ja palvelutaloissa työskentelevien henkilöiden ammattitaitoa toimia akuuttitilanteissa, tarjoamalla työntekijöille toimiva konsultaatiomahdollisuus akuuttitilanteissa ja parantamalla tiedonkulkua eri toimijoiden välillä.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi pelastuslaitos kannattaa aloitteessa esitettyä sosiaali- ja terveystoimialan kotihoidossa toimivan ympärivuorokautisen liikkuvan päivystysyksikön pilotointia. Yksikkö ei osallistuisi pelastuslaitoksen vastuulla olevaan kiireelliseen ensihoitopalveluun, vaan hoitaisi pelkästään päivystyksellisiä käyntejä sijoittuen sosiaali- ja terveystoimialan toimialalle.

Esittelijä

pelastuskomentajan sijainen
Kari Virtanen

Lisätiedot

Kari Porthan, ensihoitopäällikkö, puhelin: 310 30170
kari.porthan(a)hel.fi